

Nr 419.

Av herr **Forssell**, *angående revision i visst syfte av § 38 regeringsformen.*

§ 38 regeringsformen har sedan 1865—1866 följande lydelse: »Alla ifrån konungen utgående expeditioner och befallningar, utom i kommandomål, skola, för att blifva gällande, vara försedda med konungens underskrift och kontrasignation af vederbörande föredragande, som vare ansvarig, att de instämma med däröfver förda protokoll. Alla föreskrifter och erinringar om verkställighet af utfärdade beslut må af departementschefer omedelbarligen kunna till vederbörande expedieras. Skulle den föredragande finna något konungens beslut vara stridande emot denna regeringsform, göre han därom i statsrådet föreställning; yrkar konungen ändock, att ett sådant beslut skall utfärdas, vare det då den föredragandes rättighet och plikt, att sin kontrasignation därå vägra, samt nedlägga han i följd däraf sitt ämbete, hvilket han icke må återtaga förr, än riksdagen hans förhållande pröfvat och gillat. Emellertid vare han vid sin lön och öfriga tjänsten åtföljande inkomster bibehållen.» Under de årtionden, som förgått, sedan paragrafen i fråga erhöll sin nuvarande utformning, ha emellertid de i paragrafen givna reglerna erhållit en tillämpning, som i åtskilliga punkter mer och mer avlägsnat sig från deras ordalydelse. De s. k. departementalkommitterade, som tillsattes år 1908, ägnade i sitt stora betänkande dessa frågor en ingående uppmärksamhet och avgåvo i enlighet med sina allmänna utgångspunkter förslag till en omredigering av paragrafen, som dels skulle legalisera uppväxande praxis dels också bereda utrymme för den form av ministerstyrelse, som departementalkommitterade förordade. Statsmakterna voro emellertid icke benägna att acceptera departementalkommitterades allmänna principer och år 1915 erhöll dåvarande landshövdingen Axel Schotte i uppdrag att inom den hävdvunna förvaltningsordningens ram framlägga de förslag till moderniseringar och förenklingar i förvaltningen, som kunde inpassas i sagda ram. År 1917 avgav landshövding Schotte sitt »betänkande angående statsdepartementens verksamhetsområden och arbetsformer». I detta betänkande kom Schotte även in på frågan om tillämpningen av § 38 regeringsformen och lämnar en redogörelse för den praxis, som då utvecklat sig, på samma gång som han refererar departementalkommitterades

förslag; till allt detta fogar han sedan ett eget yttrande. Jag tillåter mig här att avtrycka detta parti av Schottes betänkande. Det lyder sålunda:

»Med avseende å nuvarande former för expediering av Kungl. Maj:ts i statsrådet fattade beslut må här erinras om följande:

Frånsett propositioner till riksdagen och andra ärenden av större betydelse, ombesörjes i regel uppsättningen av koncept till utgående skrivelser i ärenden, däri expedition utfärdas, av kanslisekreterare eller amanuens. Konceptuppsättningen plägar, åtminstone i enklare ärenden, föregå föredragningen i statsrådsberedningen; och under senare tid har i syfte att befordra ärendenas snabbare expedierande, en strävan gjort sig gällande, att koncept i samtliga ärenden skola i största möjliga omfattning uppsättas före ärendenas slutliga föredragning i statsrådet.

Sedan koncepten, vederbörligen granskade, av expeditionschefen återlämnats till byråerna, har kanslisekreterare eller amanuens att bestyra om renskrivning av de utgående expeditionerna.

I avseende å sättet för expeditionernas undertecknande föreskrives i 38 § regeringsformen, att alla från konungen utgående expeditioner och befallningar — utom i kommandomål — skola för att bliva gällande, vara försedda med konungens underskrift och kontrasignation av vederbörande föredragande. Numera har emellertid, med hänsyn till den stora ökning av antalet expeditioner, praxis beträffande expeditionernas underskrivande utvecklats sig på följande sätt. Såsom regel gäller, att i varje ärende endast en expedition förses med konungens underskrift samt kontrasignation av föredragande departementschefen (kungl. brev och resolutioner m. m.). Då fråga är om utgifter av statsmedel, är expeditionen till den myndighet, som har att verkställa utgiften, försedd med konungens underskrift. I allmänhet erhålla samtliga de myndigheter, som i ett ärende avgivit utlåtande, del av beslutet, vilket numera för de myndigheters vidkommande, till vilka expedition med konungens underskrift ej utfärdas, sker genom bestyrkta avskrifter av det kungl. brevet eller resolutionen. I vissa ärenden, t. ex. sådana, däri avslag å gjord framställning meddelas, smärre bifallna ansökningar, där fråga ej är om användning av statsmedel, ärenden rörande tjänstledighet samt förordnanden av mera tillfällig natur m. m., användes emellertid numera ej formen av kungl. brev eller resolution, utan begagnas formen av ämbetsskrivelse, vilken undertecknas av departementschefen och kontrasigneras av expeditionschefen eller vederbörande byråchef.

Beslut i regeringsärende, som fattas i tillförordnad regering, undertecknas, så vitt angår expeditioner, som eljest underskrivas av konungen, i hans namn av regeringens ordförande och samtliga ledamöter med kontrasignation av expeditionschefen och, i fråga om ämbetsskrivelser, av expeditionschefen ensam. Slutligen är att märka, att i de undantagsfall, där departementschefen självständigt träffar förfoganden, expeditionerna undertecknas av honom och kontrasigneras av expeditionschefen eller vederbörande byråchef.

Jämväl dessa expeditioner benämnas ämbetsskrivelser, ibland departementskrivelser. (Jfr vidare departementalkommitterades betänkande I. Allmän del, sid. 69—71).

Under den nya organisation, som departementalkommitterade föreslagit, skulle tillvägagångssättet vid expedieringen inom departementsavdelning tillgå sålunda. (Jfr härom vidare departementalkommitterades betänkande I. Allmän del, sid. 11 och 27 samt 202—208).

Sedan statsrådsprotokollet i behörig ordning färdigställts, verkställer vederbörande protokollsförare utdrag av detsamma i samtliga departementsavdelningarna tillhöriga, i protokollet upptagna ärenden. Protokollsutdragen skola omfatta allenast det, som är nödigt för beslutens tillämpning och, där så erfordras, vidare expediering. De skola följaktligen icke upptaga exempelvis skiljaktiga meningar statsrådsmedlemmarna emellan. Departementschefen underskriver å protokollsutdragen tecknat förordnande därom, att besluten skola expedieras. Detta förordnande ansåges lämpligen kunna givas följande form: »Expedieras enligt Kungl. Maj:ts beslut.» För att departementschefens underskrivande av protokollsutdragen icke må bliva onödigt tidsödande, borde lämpligen kunna så förfaras, att samtliga utdrag i de till en var avdelning hörande ärenden för varje konseljdag utskrivs efter varandra i löpande följd och expeditionsbekedat med departementschefens underskrift tecknas allenast en gång å de för varje avdelning avsedda protokollsutdragen. Därefter tillställas utdragen genom protokollsförarens försorg vederbörande departementsavdelning. Därest ett beslut icke skall vidareexpedieras, är expedieringen härmed avslutad och expeditionen utgöres i slikt fall av själva protokollsutdraget. Så är förhållandet, då beslutet allenast meddelas avdelningen till kännedom eller då avdelningen genom beslutet anbefalles att vidtaga viss verkställighetsåtgärd. Skall beslutet expedieras till annan än avdelningen, d. v. s. om expedition skall tillställas eller tillhandahållas utom departementet stående myndighet eller enskild (sökande eller part), eller om beslutet skall meddelas till allmän kännedom eller efterrättelse, syntes böra komma till användning de nu brukliga formerna för regeringsbeslutens expediering, nämligen expeditioner, underskrivna antingen av konungen med kontrasignation av departementschefen (kungl. brev, resolutioner m. m.) eller ock undertecknade av departementschefen (ämbetsskrivelser). Någon kontrasignation av sådan ämbetsskrivelse av generalsekreteraren eller byråchef syntes icke vara erforderlig.

Vidkommande expedieringen av ärenden inom departementskansli skulle nu angivna förfaringssätt också tillämpas, dock med den förändring, att särskilda protokollsutdrag ej skulle tillställas kansliet, utan expedieringen ske med direkt anlitande av statsrådsprotokollet.

För genomförande av dessa anordningar hava departementalkommitterade ansett sig böra fortgå på den genom praxis redan beträdda vägen och begränsa de fall, då konungens underskrift bör fordras, till allenast ett fåtal

angivna ärenden. En sådan anordning betingade naturligen motsvarande ändring i 38 § regeringsformen, så att däri utsades, att för giltighet av de från konungen utgående expeditionerna fordras underskrift antingen av konungen med kontrasignation av föredragande eller ock av föredraganden.

Departementalkommitterade hava ansett, att genom expedition försedd med konungens underskrift och föredragandens kontrasignation böra utfärdas lagar och förordningar, vilka konungen och riksdagen gemensamt beslutat, andra författningar samt instruktioner, reglementen och stadgar för allmänna verk och myndigheter. På samma sätt borde undertecknas skrivelser och propositioner till riksdagen samt fullmakter å tjänster. Vid bestämmandet av dessa olika kategorier ha kommitterade dels haft för ögonen 81 § i riksdagsordningen, varest uttryckligen föreskrives, att de allmänna stadgar och förordningar, vilka konungen och riksdagen gemensamt beslutat, skola endast i konungens namn och med dess underskrift utfärdas, och dels sökt att binda konungens underskrift vid expedierandet av andra viktigare regeringsbeslut. Det syntes emellertid böra ligga i konungens skön att låta även andra regeringsbeslut utgå med hans underskrift; och en föreskrift i detta hänseende hade därför intagits i kommitterades förslag. Expedition med departementschefens underskrift skulle komma till tillämpning i de fall, då konungen icke själv undertecknar regeringsbeslutet. Vare sig expeditionen sålunda skulle underskrivas av konungen med kontrasignation av föredraganden eller av denne senare, vore det avdelningens skyldighet att ombesörja, att expedition bleve, med ledning av det avdelningen tillställda protokollsutdraget, uppsatt och, sedan densamma försetts med grundlagsenlig underskrift, utfärdad.

Enligt 38 § regeringsformen i dess nuvarande lydelse är en från konungen utgående expedition icke gällande med mindre föredraganden å densamma tecknat sin kontrasignation; och kontrasignantens vägran innebär alltså en vägran att medverka till expedierande av ett utav konungen fattat beslut. Denna medverkan skulle enligt det av kommitterade förordade systemet ske antingen genom föredragandens kontrasignation av en utav konungen underskriven expedition eller ock genom expeditionens underskrivande av föredraganden ensam.

Departementalkommitterade föreslå därför, att stadgandet om föredragandens rätt och plikt till kontrasignationsvägran under den givna förutsättningen skall ersättas med en föreskrift om rätt och plikt för föredraganden att vägra att med sin kontrasignation eller sin underskrift medverka till beslutets expedierande. I följd härav hava kommitterade också föreslagit en ändring av 106 § regeringsformen.»

Herr Schottes eget yttrande i ämnet innehöll följande:

»Det är uppenbart, att den föreslagna ändringen av 38 § regeringsformen med avseende å konungens underskrift samt kontrasignationsvägransinstitu-

tet kan genomföras alldeles oberoende av departementalkommitterades organisationsförslag i övrigt.

För så vitt vederbörande underordnade myndigheter och parter skulle i konungens underskrift ha en garanti för en författnings eller en befallnings grundlagsenliga behandling, så saknas densamma nu i viss grad. Svensk författningssamling, åtskilliga rundskrivelser och cirkulär (dylika utsändas oftast tryckta och försedda allenast med departementets tryckta underskrift t. ex. »kungl. finansdepartementet.») m. m. bjuda härfpå tydliga exempel. Men det må straxt tilläggas, dels att en så vidsträckt underskrift av konungen, som nu antytts, är praktiskt ogenomförbar, dels ock att tämligen undantagslöst finns en av konungen med kontrasignation av föredragande departementschefen undertecknad expedition såsom bilaga till statsrådsprotokollet. Den kungliga underskriften synes emellertid icke gent emot den stora massan av myndigheter och gent emot allmänheten.

Någon så avgörande vikt vid konungens underskrift torde ej heller böra fästas. Högsta domstolens och regeringsrättens domar och utslag utfärdas t. ex. i konungens namn och under hans sekret, men någon personlig underskrift av ledamöter i dessa domstolar förekommer ej.

Snarare kan man tvivla på, om departementalkommitterade i förevarande hänseenden gått nog långt. För nutida förhållanden är stadgandet i 38 § regeringsformen en fiktion, ett hinder, som oupphörligt måste kringgås, mer eller mindre direkt. Någon »kontroll över expeditionen» kan från konungens sida knappast utövas.

Bestämmelsen om kontrasignation av de från konungen utgående expeditionerna går tillbaka till 1600- och 1700-talens regeringsformer och kansliordningar. Denna bestämmelse innebar under denna tid dock endast intygande av och ansvar för expeditionens formella riktighet, för dess överensstämmelse med det fattade beslutet. I 1772 års regeringsform gavs åt kontrasignationen därjämte en annan karaktär än den dittills, åtminstone författningsenligt, ägt, då den gjordes till ett villkor för expeditionens gällande kraft. Även föreskriften om kontrasignationsvägran leder sitt ursprung från kansliordningarna, men innebar där endast skyldighet för föredraganden att tillse, att konungens beslut ej strede mot gällande lag och författning. Betydelse i fråga om konstitutionellt ansvar får nämnda föreskrift först genom 1809 års regeringsform, som stadgade skyldighet för den föredragande att göra föreställning i statsrådet, om han funne något konungens beslut stridande mot regeringsformen, samt rätt och plikt för honom att vägra kontrasignation, om konungen ändock yrkade på beslutets utfärdande. (Jfr vidare departementalkommitterades betänkande, I. Allmän del, sid. 202—207.)

På över 100 år har icke någon kontrasignationsvägran förekommit, utan en förefintlig konflikt avvecklats genom vederbörande statsråds avgång eller tillfälliga tjänstledighet före beslutets formella fattande. Konflikten förelig-

ger ju i verkligheten vid själva *beslutets* fattande och icke vid expeditionens underskrivande. Ett fullt rationellt sätt att ordna expedieringen av Kungl. Maj:ts beslut kan emellertid knappast skapas utan att hela institutet »vägran av kontrasignation» upphäves och ersättes med andra tidsenligare stadganden. Intilldess så kan ske, torde det vara lämpligast att i förevarande hänseende icke gå längre än vad departementalkommitterade ifrågasatt och varigenom de svåraste stötestenarna med nuvarande anordning kunna undvikas. Jag anser därför, att §§ 38 och 106 i regeringsformen böra erhålla den av departementalkommitterade föreslagna ändrade lydelsen.»

Enligt dessa förslag skulle §§ 38 och 106 regeringsformen erhålla följande lydelse:

»§ 38.

Alla ifrån konungen utgående expeditioner, utom i kommandomål, skola, för att bli va gällande, vara försedda *antingen* med konungens underskrift och kontrasignation av vederbörande föredragande *eller ock med föredragandens underskrift*. *I båda fallen vare föredraganden ansvarig för att expeditionerna* instämma med däröver förda protokoll.

Alla föreskrifter och erinringar om verkställighet av utfärdade beslut må av departementschefer omedelbarligen kunna till vederbörande expedieras.

Skulle den föredragande finna något konungens beslut vara stridande emot denna regeringsform, göre han därom i statsrådet föreställning; yrkar konungen ändock, att ett sådant beslut skall utfärdas, vare det då den föredragandes rättighet och plikt att *vägra att med sin kontrasignation eller sin underskrift medverka till beslutets expedierande*, samt nedlägga han i följd därav sitt ämbete, vilket han icke må återtaga förr, än riksdagen hans förhållande prövat och gillat. Emellertid vare han vid sin lön och övriga tjänsten åtföljande inkomster bibehållen.

§ 106.

Finner utskottet av dessa protokoll, att någon statsrådets ledamot eller någon för tillfället förordnad föredragande, eller den ämbetsman, som i kommandomål konungen råd givit, uppenbarligen handlat emot rikets grundlag eller allmän lag, eller tillstyrkt någon överträdelse därav, eller underlåtit att göra föreställningar emot sådan överträdelse, eller den vållat och befrämjat genom uppsåtligt fördöljande av någon upplysning, eller att den föredragande underlåtit att, i de fall, som 38 § av denna regeringsform förutsätter, *vägra sin medverkan till expedierande av ett konungens beslut*, då skall konstitutionsutskottet ställa en sådan under tilltal av justitieombudsmannen inför riksrätten, och gånge härmed som i 101 och 102 §§ föreskrives. Då statsrådets — — — fastställd varder.»

Under det decennium, som förflutit sedan landshövding Schotte avgav sitt betänkande, synes emellertid praxis vid tillämpningen av föreskrifterna i § 38 regeringsformen ytterligare utvecklat sig så att avståndet från grund-

lagens bokstav blivit än större. Som ett belägg på riktigheten av denna iakttagelse tillåter jag mig anföra en reservation vid 1926 års dechargebetänkande av prof. C. A. Reuterskiöld (se konstitutionsutskottets memorial nr 29 år 1926, sid. 30—33.) Denna reservation var av följande lydelse:

»Genom nådigt brev 7 oktober 1921 till statskontoret fastställdes särskilda bestämmelser rörande resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universitetet och karolinska medico-kirurgiska institutet. I underdånig skrivelse den 12 januari 1926 hemställde kanslersämbetet för rikets universitet om viss ändring av § 6 i dessa bestämmelser, och Kungl. Maj:t förordnade den 29 januari s. å., att sagda paragraf skulle erhålla viss ändrad lydelse. Expeditionen av detta beslut skedde, »på nådigste befallning», genom ämbetskrivelse från t. f. chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Schlyter, till kanslersämbetet för universitetet, utan att någon kunglig expedition i ärendet utfärdats och utan att enligt infordrade protokollet någon Kungl. Maj:ts befallning meddelats om detta expeditionssätt.

Utskottet vill i anledning härav till en början erinra, att jämlikt regeringsformens § 38 »alla ifrån konungen utgående expeditioner och befallningar, utom i kommandomål, skola, för att bli gällande, vara försedda med konungens underskrift och kontrasignation av vederbörande föredragande, som vare ansvarig, att de instämma med däröver förda protokoll.» Detta stadgande är ovillkorligt och avser *dels* att för konungen skapa en garanti, att inga befallningar utfärdas eller expeditioner utgå, utan att tillfälle beretts för konungen själv att, om han så önskar, kontrollera dessa, *dels ock* att för allmänhet och underlydande myndigheter skapa en garanti såväl beträffande befallningens eller expeditionens äkthet — genom konungens egenhändiga underskrift — som beträffande dess enlighet med statsrådsprotokollet, d. v. s. att den tillkommit under konstitutionellt ansvar och för ty skall gälla — genom kontrasignationen. Finge en expedition utgå utan att dessa former iakttoges, skulle steget icke bli långt till den kungliga namnstämpeln, som i frihetstiden brukades och missbrukades.

Emellertid har, såsom utskottet till fullo erkänner, anhopningen av regeringsärenden medfört ett oavvisligt behov att förminska antalet expeditioner med egenhändig kunglig underskrift, och ett sådant förminskande har också kunnat i viss utsträckning ske utan att grundlagen trätts för nära. Visserligen är den riktigaste vägen den att genom decentralisation minska antalet regeringsärenden, men även oberoende härav har ett minskande av sagda expeditioner kunnat ske på det sätt, att i varje mål utfärdats allenast en huvudexpedition, varav sedan nödigt antal avskrifter fått utgå, där icke meddelande kunnat genom ämbets- eller departementsskrivelse utsändas angående fattat beslut, såsom t. ex. med fullt fog skett i fråga om rent negativa kungliga beslut, där ingen befallning eller expedition i egentlig mening erfordrats.

Lika litet föreligger, efter utskottets mening, något grundlagshinder för

expedition genom ämbets- eller departementsskrivelse utan någon som helst kunglig huvudexpedition, när fråga är om infordrande av yttranden och förslag i ett till departementet inkommet eller utarbetat ärende. Grunden härtill ligger dels i regeringsformens § 10, dels i det därtill sig anslutande nådiga cirkuläret av 18 maj 1849. I praxis bruka dylika expeditioner underskrivas av departementschefen »på nådigste befallning», vilket i och för sig är överflödigt, men å andra sidan kan formellt grundas på den generella kungliga befallning, som inneslutes i nyss sagda cirkulär av 18 maj 1849. Samma praxis torde däremot icke äga fog, så vitt fråga är om anhängiggörande på departementschefs initiativ av nytt ärende hos underordnad myndighet, utan bör därvid alltid Kungl. Maj:ts beslut erfordras.

Däremot måste utskottet ställa sig ytterst betänksamt inför den praxis, som sedan några år blivit alltmera allmän, att expedition sker, utan att någon kunglig huvudexpedition föreligger, genom allenast dylik ämbetsskrivelse i vissa ärenden, vilka anses vara av mindre vikt. Gränsen har dock hittills betecknats därav, att alla föreskrifter och stadganden, givna av Kungl. Maj:t, också av konungen underskrivas, så snart de skolat publiceras i svensk författningssamling eller de avsett penningmedels utanordnande eller disposition. Utskottet finner redan denna begränsning vara otillfredsställande, i det att principiellt inga Kungl. Maj:ts befallningar och inga av Kungl. Maj:t fattade beslut förplikta någon till hörsamhet och åtlydnad, om de ej utfärdats i den form regeringsformen § 38 stadgat såsom ovillkorlig i alla mål utom kommandomål. Under alla förhållanden måste emellertid fasthållas, att normerande föreskrifter, även om de icke införas i författningssamlingen, och likaså ändringar i föreskrifter, som utfärdats med konungens underskrift, alltid och utan inskränkning måste expedieras i den ordning, sagda § 38 har anvisat. Varje nytt steg till utvidgande av gränserna för expeditioner utan kunglig underskrift bör beivras och förhindras, så länge grundlagen bibehåller den lydelse den nu har, även om det må anses lämpligt att till behörig utredning snarast upptaga frågan om viss ändring av grundlagens hithörande stadganden.

Efter utskottets uppfattning ger den expedition, som utfärdats beträffande Kungl. Maj:ts ändringsbeslut av 29 januari 1926 angående § 6 i ovan angivna bestämmelser, anledning till erinringar, därför att den — även om den har en del likartade föregångare, ehuru så vitt utskottet känner icke av alldeles samma beskaffenhet — innebär en utvidgning av området för otillåtna genvägar i fråga om expeditioner av Kungl. Maj:ts beslut, i det att de bestämmelser, varom fråga är, dels ursprungligen givits i ett av konungen underskrivet brev, vari alltså ej bör kunna vidtagas någon ändring utom att detta sker i samma ordning som bestämmelserna från början utfärdats, dels också avse dispositionen av direkta statsmedel eller åtminstone sättet för deras användning.

Härtill kommer, att en expedition »på nådigste befallning», såsom här

skett, icke alltid utgör bevis om, att även expeditionen verkligen skett på grund av konungens personliga befallning, vilket dock uttrycket avser att angiva. Ett annat exempel härpå är den expedition, som »efter nådigste förordnande» utfärdats av statsrådet Schlyter såsom t. f. departementschef angående infordrande av viss utredning rörande av departementschefen väckt fråga om ordenssuppgifterna i statskalendern och som icke heller grundats på något statsrådsprotokoll, Tvärtom innehåller, såsom ovan antytts, protokollet i ovan nämnda fall ingenting om en sådan Kungl. Maj:ts befallning, och grundlagsenligt har ingen sådan befallning — då här ej är fråga om kommandomål — kunnat med laga verkan givas utanför konseljen och alltså ej heller utom protokollet. Utskottet finner därför begagnandet av sagda uttryck icke vara i nu föreliggande fall rättsligen grundat.»

Av det ovan anförda torde det framgå, att avståndet mellan grundlagstextens innehåll i § 38 regeringsformen och nu tillämpad praxis blivit alltför stort. En omprövning, huruvida icke § 38 regeringsformen bör göras till föremål för en omredigering, torde därför nu vara ändamålsenlig. Det är visserligen sant, att våra grundlagar på åtskilliga punkter kommit att inrymma en del s. k. döda bokstäver, och att, med hänsyn härtill, en förvandling av § 38 regeringsformen till en dylik död bokstav ej skulle innebära ett så nytt och ovanligt fenomen. Men om det också kan göras gällande, att ett avtynande av grundlagsparagrafers livskraft erbjuder ett mindre mått av olägenheter och svårigheter på t. ex. riksdagsarbetets så att säga interna områden (jämför budgetbehandlingen!), så kan det däremot sägas, att det icke är i överensstämmelse med god ordning, om i förhållandet till förvaltningen och allmänheten icke lagens former iakttagas, och om § 38 regeringsformen torde det gälla, att den bland annat avser att giva förvaltningen och allmänheten vissa kriterier på äktheten i utgående expeditioner och befallningar. På detta område böra lag och praxis täcka varandra så nära som möjligt. Om det nu förhåller sig så, att de kriterier, som gällande lag föreskriver, icke längre kunna vidhållas, då är det allenast i sin ordning att de nya former, som tiden behöver, göras till föremål för konungens och riksdagens gemensamma omprövning.

Utan tvivel är praxis i våra dagar i behov av en vida större rörelsefrihet än den, som medges enligt ordalagen i § 38 regeringsformen. Å andra sidan är det icke klart, att just den praxis, som hittills utvecklats sig, bör i alla avseenden bibehållas. Fördenskull bör enligt min tanke en utredning igångsättas, avseende att pröva lämpligheten i olika hänseenden av den praxis, som spontant utvecklats sig, och att resultera i förslag såväl till de ändringar i § 38 regeringsformen, som finnas lämpliga, som ock till de ändringar i § 106 regeringsformen, som därav eventuellt kunna betingas.

Olika sätt till omredigering i nu angivet syfte av § 38 regeringsformen kunna givetvis tänkas. Ovan har återgivits den formulering, som departementalkommitterade föreslagit och landshövding Schotte förordat. Men

man skulle ju också kunna tänka sig andra bestämmelser, exempelvis så att av de expeditioner, med vilka konungen ej ansåges böra besväras, de viktigare skulle underskrivas av, jämte vederbörande föredragande, ytterligare en statsrådsledamot, nämligen ett av de konsultativa statsråden. Härutinnan skulle möjligen i allmänhetens ögon ligga en bättre garanti än i underskrift allenast av departementschefen.

Under åberopande av det anförda tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning avseende en sådan revision av § 38 regeringsformen, att överensstämmelse åvägbringas mellan paragrafens text och tjänlig befunnen praxis, samt för riksdagen framlägga de förslag till grundlagsändringar, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 18 februari 1928.

Arne Forssell.
